

8

תפילה בכל עת

כמרכן נאמר: "אברכה את ד' בכל עת". לפעמים יש יהודים הטוענים שאינם במצב נפשי המתאים לתפילה. נכון הוא שלא תמיד אדם יכול להתפלל מתוך עונג ושמחה, אבל האם בגלל זה יתבטל מתפילתו? חס ושלום! "אברכה את ד' בכל עת", בכל המצבים.

44. "יש עתים של מתיקות ונעימות" (9)

בתפילה. אך גם במצבים לא אידיאליים שאין התלהבות "אברכה את ד' בכל עת, תמיד תהלתו בפני" מדברי רבינו. בליקוטי מוהר"ן (א, סע' צט) כתוב: "דהנה האדם צריך להתפלל בדבקות גדול להשם יתברך, אך אם לפעמים יש עת, שאינו יכול להתפלל בדבקות, אל יאמר: איני מתפלל כלל, מאחר שאינו יכול לכוון כראוי ולהתפלל בדבקות, והתפילה אינה מקובלת... אלא יתפלל תמיד, ואם לא יוכל להתפלל בדבקות כראוי, יתפלל בכל כוחו..." והעיר רבינו: "אברכה את ד' בכל עת, ותמיד תהלתו בפני".

תחת הכותרת (10) 159

חרדת קודש

סח הרב צבי יהודה, שהרב איסר זלמן מלצר ראש ישיבת עץ חיים היה אומר: "הלוחאי ותפילתו ב'נעילה" של יום כיפור, תהיה כמו תפילתו של הראי"ה במנחה של יום חול"...

תפילתו של הרצ"ה היתה גם היא בחרדת קודש עצומה. הוא עמד מרוכז, ללא כל פנייה לצדדים, אך גופו רעד מהתרגשות. כשאמר בתפילה: "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך", חשו רואיו שאכן כל כולו מרוכז בתפילתו מרוב אומץ וכונה בתפילה, היתה לעיתים ניגרת זיעה מתחת לכובעו. והיה אומר על כך: "אשרי איש שלא ישכח וכן אדם יתאמץ בכ".

רבנו היה שקוע ומרוכז בתפילתו. כל תפילה שהתפלל, נראתה כאילו נאמרה זה עתה לראשונה, ולא נכאמרת במשך עשרות בשנים. שלוש פעמים ביום. הוא התפלל במתינות, בקצב האישי שלו, כשהוא שוקל כל מילה וכל משפט.

את ברכות השחר היה נוהג לומר בקול רם, כדי שיענו השומעים אמן, באמרו שאמירת אמן ערכה רב הן למברך והן לשומע, כי אמן היא חלק מהברכה והיא משלימה את הברכה.

159 תחת הכותרת (11) 135

ליבי ובשרי ירננו לא-ל חי

סיפר הרב ישי באב"ד: באחת השבתות, כשהרב צבי יהודה היה מאושפז בבית חולים, הייתי אצלו עם חבר נוסף.

רצינו לשמחו, ושרנו זמירות שבת. חשבנו ששירתנו תסב לו נחת רוח, אך להפתעתנו עצר אותנו הרב - "לא כך שרים". לא הבנו מה אינו כשורה בשירתנו.

התחיל הרב לשיר: "ליבי ובשרי ירננו לא-ל חי". הרב לא היה זמר, אך כששר, ראינו כיצד כל כולו חש הזדהות עם המילים. כשסיים אמו - "כך שרים: כאשר שרים 'ליבי ובשרי ירננו לא-ל חי', יש לחוש את הקשר והחיבור לריבוננו של עולם".

לאחר זמן, נוכחתי לדעת, שלביקורת של הרב היתה משמעות חינוכית רבה, שבנתנה בי נדבך נוסף. הבנתי ששירה איננה רק סלסול בקול ערב. יש לחשוב בעומק על תוכן המלים, לחוש הזדהות עם התיבות, ולשר ממעמקי הלב. מאז הרגשתי שגם שירתי וגם תפילתי, יש בהן יותר משמעות ועומק.

הרב צבי יהודה רגיל היה להתבונן בתפילתם של בחורי הישיבה ומתוך כך, ללמוד על המהות שלהם. אמר, שמהתבוננות במברך את ברכת "אשר בחר בנו" ניתן לעמוד במידה רבה על מהותו.

בפעם הראשונה, כשהרב דב ביגון עלה לתורה, אמר הרצ"ה - "תסתכלו ותראו איך צריך לברך על התורה".

געגועים לירושלים

סח הרב דוד שפירא: כשהגיעו לתגדל ותתקדש בתוך ירושלים עירך, בקדושה שבתפילת שחרית בשבת ובחג, היה רבנו הרב צבי יהודה לעיתים פורץ בכי. צער השכינה להט בליבו.

פעולת התפלה

התפלה מועלת. כפי ערך כה המדבר שבאדם - שהוא כפי ערך טהרתו, ערך גבורת קדושתו - כה גדולה פעולת התפלה שלו. התפלה מועלת על החיים המעשיים. כשמתפלל כהוגן, באמת - לקוחה כל מלה, מתוך אוצרות החיים הפנים פנימים, מלאי העושר, והדברים הולכים ונעשים.

"ברוך אתה ה' שומע תפלה" - התפלה מתקבלת, וכאילו היא מחדשת בבורא, כאילו גורמת לשינוי באלוהות, על-ידי מה שאנחנו לוחצים. צריך להבין, שרבנו של עולם לא פטתנה, ובכל זאת, הלא נגרם שינוי במציאות ע"י תפילתנו, אלא, אנחנו משתנים על-ידי עצם פעולת התפלה. ההשגרות וההתבוננות, שמתגלות בחפלה, משנות אותנו, וממילא הכל משתנה.

159 תחת הכותרת (12) 135

הקובע מקום לתפילתו

מספר עו"ד ישראל אור: הגעתי לישיבת "משכן ישראל" בראשות הרב יעקב כלאב, ששכנה ב"מרכז הרב", בתחילת חודש אלול תש"י.

בראש השנה של שנת תשי"א, התפלתי באולם התפילה בישיבת עץ חיים, בו היו רגילים להתפלל תלמידי "מרכז הרב" ובגריה בימים הנוראים. ואילו ביום כיפור, הלכתי להתפלל בישיבת חברון. לאחר יום כיפור פנה אלי הרב צבי יהודה, ושאלני היכן התפללתי ביום כיפור. לאחר שהשבתי על שאלתו, אמר לי בתמיחה: "כתיבה פה וחתומה שם?!"

הדברים נכנסו עמוק בלבי, ומאז, אני משתדל לקבוע מקום לתפילתי ולא לשנות אותו, לא ב"מים נוראים" ולא בכל ימות השנה.

רצפה קרה דוחה הידור

סיפר הרב ישראל צבי מלכיאלי: פעם אחת בבוקר חורפי וקר, יצא הרב ליטול ידיו לברכת כוהנים ולא שב. רק בתום חזרת הש"ץ חזר לאולם התפילה. לאחר התפילה הסביר לנו: "מעיקר הדין, די לציבור בשני כוהנים בנשיאת כפים. כל כהן נוסף, הרי זה בבחינת הידור מצווה. בנוסף אלי, ישנם עוד שני כוהנים מתלמידי הישיבה ואילו השטיח מספיק רק לשניים. אם אכנס לברכת כוהנים, בודאי יכבדוני בעמידה על השטיח, וכך אחד יצטרך לעמוד על הרצפה הקרה. מוחל אני על הידור המצווה שלי, ובלבד ששני התלמידים הכוהנים יעמדו בנשיאת כפים על השטיח..."

159 תחת הכותרת (13) 135